

Nr 605

Av herr Andersson, Torsten, och herr Mattsson, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 102, angående ändrad organisation av Aktiebolaget Industrikredit.

I proposition nr 102 till årets riksdag föreslår Kungl. Maj:t vissa ändringar av Aktiebolaget Industrikredits organisation och verksamhet, så att dess kapacitet kan ökas.

I propositionen framlägges förslag till nytt avtal mellan staten och de berörda affärsbankerna, vilket bl. a. innebär att staten skall överlåta ytterligare aktier till ett antal affärsbanker, varigenom aktiekapitalet skulle komma att fördelas lika mellan staten och de nämnda bankerna. Det nuvarande aktiekapitalet, åtta miljoner kronor, skall icke ökas, men bolagsordningen föreslås ändrad därhän att möjligheter öppnas att framdeles öka aktiekapitalet till högst 24 miljoner kronor. Den nu befintliga statliga garantien i form av statsobligationer till ett belopp av 12 miljoner kronor skall utbytas mot en garantiförbindelse å samma belopp. En liknande garanti till samma belopp skulle ställas av de berörda bankerna. Styrelsen för bolaget skulle enligt förslaget i fortsättningen bestå av åtta ledamöter, varav staten och bankerna tillsätter hälften vardera. Ordföranden skulle utses av Kungl. Maj:t. Bolaget skall vidare enligt förslaget ställas under tillsyn av bank- och fondinspektionen.

Det nu framlagda förslaget innebär att bankerna i ökad utsträckning skulle bidra till bolagets finansiering. Någon direkt ändring i bolagets låneverksamhet föreslås icke ske, under det att förslaget däremot innebär en viss precisering av kravet på säkerheter för utlämnade lån. Låneverksamhet skall som hittills vara inriktad på mindre och medelstora näringsföretag.

Beträffande lånetiden har en formell utvidgning från högst 10 till högst 20 år föreslagits. I fråga om bolagets legala utlåningsmöjligheter föreslås en ökning från nuvarande cirka 78 miljoner kronor till drygt 300 miljoner kronor, vilken senare summa kan ökas till 350 miljoner kronor, om förlagsbevis utnyttjas.

Den i den nu gällande bolagsordningen införda maximeringen av vinstutdelning föreslås upphöra. Garanti för att för hög utdelning icke skall kunna äga rum skapas i förslaget genom de i bolagsordningen föreslagna omröstningsreglerna, enligt vilka utdelningsprocenten icke kan sättas högre än vad staten vid varje tillfälle kan godtaga.

De sålunda föreslagna förändringarna i bolagets status synes vara ägnade att öka bolagets utlåningskapacitet i betydande grad, och vi har från våra utgångspunkter ingen anledning av påyrka några ändringar i stort. På en punkt har vi emellertid velat anmäla avvikande mening, och det gäller grunderna för utlämnande av lån från bolaget till näringslivet. Vi har vidare vissa särskilda synpunkter att anlägga på valet av ledamöter i bolagets styrelse.

Normerna för bolagets utlåning

I det till propositionen fogade av Aktiebolaget Industrikredit uppgjorda förslaget till aktieägaravtal med bankerna samt förslaget till ny bolagsordning heter det bland annat (s. 10 i propositionen):

I förslaget till avtal mellan staten och bankerna föreskrives att bolaget som regel icke skall lämna sådan kredit som affärsbankerna äger lämna enligt nu gällande bestämmelser. Då affärsbankerna för närvarande äger lämna 10-åriga lån upp till 150 000 kronor, skulle därför lån understigande nämnda belopp som regel icke lämnas av bolaget. I detta sammanhang må framhållas att kostnaderna för undersökning och administration av alltför små lån icke kan täckas med de snäva räntemarginaler, 0,6—0,75 procent, som bolaget tillämpat, ävensom att lån av detta skäl hittills sällan understigit 100 000 kronor.

Under de gångna åren har vid flera tillfällen i riksdagens båda kamrar motionsledes framförts förslag om skapande av mera långfristiga krediter för den mindre och medelstora företagsamheten. Detta har skett med fullt erkännande av det utomordentliga värdet av den av företagarföreningarna för närvarande omhänderhavda låneförmedlingen, vilken emellertid med gällande bestämmelser för föreningarnas verksamhet icke kan omfatta annat än kortfristiga krediter. Erfarenheten visar att lånetiden för nu utestående lån ur Hantverks- och industrilånefonden liksom också för lån med statlig kreditgaranti i medeltal omfattar åtta år. En sådan lånetid är i allmänhet alldeles för kort för en företagare. Han kan icke under den korta tiden konsolidera sitt företag på ett sådant sätt att det lånevägen investerade kapitalet i byggnader och maskiner kan amorteras utan stora vådor. Oftast måste han så småningom skaffa sig andra kreditmöjligheter för att kunna infria sina förbindelser till företagarföreningen och den kreditinrättning han utnyttjat för sitt statsgaranterade lån.

Avsikten med det i propositionen nr 102 framlagda förslaget till ändring av Aktiebolaget Industrikredits organisation och verksamhet är att söka skaffa de mindre och medelstora industriföretagen just sådan långfristig kredit. Enligt vår uppfattning motarbetar man emellertid direkt denna målsättning genom den utformning bestämmelserna för långivningen fått i det föreliggande förslaget. Som framgår av det ovan anförda citatet ur bolagets

förslag till utlåningsbestämmelser, vilket accepterats av departementschefen, skulle bolaget som regel endast bevilja krediter som överstiger 150 000 kronor.

Lån upp till detta belopp kan enligt banklagstiftningen lämnas av affärsbankerna, men att märka är då att denna kredit endast kan lämnas på 10 år. Genom denna åtgärd utestänger man enligt vår mening de verkligt små företagen från den långfristiga — 20-åriga — krediten. Enligt vår mening bör bolagets kreditgivning gå »från botten», d. v. s. någon gräns över vilken bolagets utlåning skall börja bör icke sättas. Visserligen anför bolaget i sitt förslag att administrativa svårigheter skulle vara förknippade med att man lämnade mindre lån än de föreslagna 150 000, men vår bestämda mening är att man icke på detta sätt skall undanrycka de små företagen varje möjlighet att skaffa sig långfristig kredit. Bolagets av departementschefen accepterade förslag innebär i realiteten att man försitter ett utomordentligt tillfälle att på en gång lösa frågan om de små företagens kreditproblem. Följer man bolagets förslag, konserverar man ett för de små företagen mycket allvarligt missförhållande. Enligt vår mening bör därför § 3 i förslaget till avtal mellan staten och bankerna utgå.

Valet av ledamöter i bolagets styrelse

Som inledningsvis av oss redovisats innebär det föreliggande förslaget till omorganisation av Aktiebolaget Industrikredit att vardera intressenten i bolaget — staten och affärsbankerna — utser fyra av bolagsstyrelsens åtta ledamöter. Ordföranden i styrelsen utses av Kungl. Maj:t.

Bolagets uppgift är att tillgodose de mindre och medelstora företagens kreditbehov. Det ligger därför i sakens natur att i bolagsstyrelsen skall finnas företräd sakkunskap i fråga om de mindre och medelstora företagens kreditproblem, och det finns ingen anledning betvivla att såväl Kungl. Maj:t som affärsbankerna kommer att söka tillgodose detta behov av sakkunskap. Den av oss föreslagna förändringen i kreditgivningen, innebärande att långfristig kredit genom bolaget skall kunna ges utan någon undre gräns, kommer emellertid att ställa särskilda krav på styrelsens insikter i just de minsta företagens ekonomiska problem. Det synes oss därför högst önskvärt att Kungl. Maj:t vid sitt val av ledamöter i styrelsen tar hänsyn härtill. Minst två av de av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna bör enligt vår mening ha särskilda kvalifikationer i fråga om de små företagens skötsel, ekonomi och andra därmed sammanhängande problem.

I anledning av det sålunda anförda får vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa

I. att i till propositionen nr 102/1960 fogat förslag till avtal mellan staten och affärsbankerna angående Aktiebolaget

Industrikredits organisation och verksamhet tredje paragrafen måtte utgå; samt

II. att Kungl. Maj:t vid valet av ledamöter i bolagets styrelse måtte tillse att minst två av de ledamöter, som skall utses av Kungl. Maj:t, har särskilda insikter i och kvalifikationer i fråga om de mindre företagens kreditproblem.

Stockholm den 1 april 1960

Torsten Andersson

Torsten Mattsson